

TÍTULO SUPERIOR EN CONSERVACIÓN E RESTAURACIÓN DE BENS CULTURAIS

Escola Superior de Conservación e Restauración de BBCC de Galicia

Historia dos bens escultóricos I

Departamento: Historia, valoración e clasificación dos bens culturais

Obrigatoria da especialidade	Curso: 3º escultura	1º Cuadrimestre	4 ECTS
------------------------------	---------------------	-----------------	--------

Teórica

Profesor: José Granados Marín
granadosmarin@edu.xunta.gal

Horario: 3 horas semanais

DESCRIPCIÓN DA MATERIA

Estudo histórico dos bens escultóricos, dende a Prehistoria até finais da Idade Media. Criterios de identificación, clasificación e análise dos bens escultóricos comprendidos nese período dende un enfoque metodolóxico que abrangue os seus ámbitos formais, estilísticos, funcionais, técnicos e iconográficos. Aplicación á conservación-restauración. Especial atención as producións españolas e galegas.

COMPETENCIAS TRANSVERSAIS

T1	Organizar e planificar o traballo de forma eficiente e motivadora.
T2	Recoller información significativa, analizala, sintetizala e xestionala adecuadamente.
T3	Solucionar problemas e tomar decisións que respondan aos obxectivos do traballo que se realiza.
T4	Utilizar eficientemente as tecnoloxías da información e a comunicación.
T8	Desenvolver razoada e criticamente ideas e argumentos
T9	Integrarse adecuadamente en equipos multidisciplinares e en contextos culturais diversos
T11	Desenvolver na práctica laboral unha ética profesional baseada na apreciación e sensibilidade estética, medioambiental e cara a diversidade.
T14	Dominar a metodoloxía de investigación na xeración de proxectos, ideas e solucións viables.
T17	Contribuír coa súa actividade profesional á sensibilización social da importancia do patrimonio cultural, a súa incidencia nos diferentes ámbitos e a súa capacidade de xerar valores significativos.

COMPETENCIAS XERAIS DA TITULACIÓN

X1	Contextualizar o ben cultural, entendendo o seu significado como testemuña documental para o seu respecto e transmisión.
X2	Coñecer e identificar a composición material do ben cultural e os procedementos e técnicas empregados na súa elaboración.
X10	Coñecer a evolución histórica do concepto de ben cultural e dos criterios de conservación-restauración, e as principais institucións competentes na conservación do patrimonio.
X11	Acadar a capacidade de colaborar e traballar en equipo con outros profesionais, establecendo os mecanismos axeitados de comprensión e diálogo interdisciplinario.
X19	Coñecer e aplicar os recursos de investigación: metodoloxía científica, fontes documentais e

	historiográficas, análise, interpretación e síntese de resultados.
X20	Ter a capacidade para obter, presentar e difundir información sobre os bens culturais e a metodoloxía dos procesos de conservación e restauración.
COMPETENCIAS ESPECÍFICAS DA ESPECIALIDADE DE ESCULTURA	
EE5	Establecer un diálogo interdisciplinario con outros profesionais relacionados co ámbito do patrimonio cultural, especialmente no concernente ao escultórico.
EE11	Coñecer de forma sistemática e integrada o ben cultural de tipo escultórico: distintos xéneros linguaxes, procedementos, iconografías e estéticas.
COMPETENCIAS ESPECÍFICAS DA MATERIA	
Investigar o patrimonio cultural escultórico desde o punto de vista histórico, das súas fontes documentais, da súa evolución material, funcional ou simbólica, así como a súa adecuación aos traballos de conservación-restauración de bens culturais. Coñecemento dos principais métodos e técnicas de investigación histórica aplicados á conservación-restauración de bens culturais.	
Documentar un ben escultórico do ámbito cronolóxico estudado, valorándoo e clasificándoo de maneira axeitada.	

UNIDADES DIDÁCTICAS		
Unidade	Subtemas	% no total da materia
1. Introducción: conceptos fundamentais da linguaxe escultórica.	1.1 Tipos e elementos formais escultóricos. 1.2 Materiais e soportes escultóricos. 1.3 Medios e técnicas escultóricos. 1.4 Xéneros e funcións dos bens escultóricos. 1.5 Fontes para o estudo dos bens escultóricos.	20%
2. Os bens escultóricos da Prehistoria e da Protohistoria.	2.1 Bens escultóricos da Prehistoria. 2.2 Neolítico e Calcolítico na Península Ibérica. 2.3 Idade do Bronce. 2.4 Escultura da Península Ibérica no primeiro milenio a. de C.	10%
3. Bens escultóricos da Antigüidade.	3.1 Exipto. 3.2 Culturas mesopotámicas. 3.3 Grecia e mundo helénico. 3.4 Etruria e Roma.	20%
4. Bens escultóricos da Idade Media.	4.1 Escultura prerrománica en España. 4.2 Escultura románica en España. 4.3 Escultura románica en Galicia. 4.4 Escultura gótica en España. Século XIII: Burgos e León. 4.5 Escultura gótica en España. Século XIV: Castela, Navarra	50%

	<p>e Coroa de Aragón.</p> <p>4.6 Escultura gótica en España. Século XV: Coroa de Aragón, Navarra e reino de Castela.</p> <p>4.7 Escultura gótica en Galicia.</p>	
--	--	--

PLANIFICACIÓN DOCENTE			
Metodoloxías	Horas aula	Horas fóra	Total
Sesión maxistral	30	0	30
Estudos de caso, debates e outras actividades	14	6	20
Traballos titorizados/Exposicións	10	20	30
Estudo autónomo	0	20	20
Total	54	46	100

METODOLOXÍA DOCENTE	
Metodoloxía	Descrición
Sesión maxistral	Coñecemento das bases teóricas da materia, sobre as que construír o traballo autónomo, utilizando as sesións maxistras e outras ferramentas aportadas.
Traballos titorizados	Realización de tarefas relacionadas cos contidos da materia nas que se prime a capacidade de investigación e documentación sobre os temas e obras propostas. Preparación por parte do alumno de algún contido da materia indicado polo profesor. As directrices, metodoloxía e a secuencia das tarefas serán indicadas polo profesor ó alumno tanto para a súa correcta elaboración e presentación escrita e oral.
Estudos de caso, debates e outras actividades	Charlas abertas a partir da lectura e comentario crítico de artigos científicos; exercicios de reflexión e propostas de intervención, de forma individual ou cooperativa; outras actividades, como visitas externas e traballos asociados a elas. Prácticas de expertización perante o estudo e análise e identificación de bens escultóricos concretos; charlas abertas a partir da lectura e comentario de artigos científicos, noticias de actualidade ou estudos de caso; outras actividades como visitas externas e traballos asociados a elas.
Presentación/Exposición	Exposición oral por parte do alumnado do traballo titorizado.
Proba escrita (avaliación continua)	Exame dos contidos tratados nas aulas, a realizar en datas próximas ao final do cuadrimestre.
Proba da convocatoria ordinaria	Exame para os alumnos/as que non superasen a avaliación continua (por falta de rendemento académico, por perder o dereito á mesma ou por renunciar á mesma). A realizar na data e hora fixada de forma oficial pola ESCRBBCCG. A totalidade dos contidos da presente guía docente é susceptible de ser materia de exame.

Proba da convocatoria extraordinaria	Exame para os alumnos/as que non superasen a avaliación continua ou o exame final ordinario. A realizar na data e hora fixada de forma oficial pola ESCRBCG. A totalidade dos contidos da presente guía docente é susceptible de ser materia de exame.
--------------------------------------	--

SISTEMAS DE AVALIACIÓN		
Método	Criterios	% avaliación
Proba escrita	<p>Avaliación dos coñecementos adquiridos ó longo do curso mediante a realización dunha proba escrita. A proba terá unha duración de dúas horas e constará de dúas partes:</p> <p>a) Identificación, comentario e análise de varias obras propostas. 60% da nota total.</p> <p>b) Resposta a unha ou varias preguntas relacionadas cos contidos da materia, comentario e análise de textos, etc. 40% da nota total.</p> <p>O dominio da linguaxe escrita así como da terminoloxía científica da materia son imprescindibles para a superación da proba.</p>	60 %
Traballos titorizados	Rigor técnico e metodolóxico no ámbito da documentación e a investigación, corrección formal e calidade da presentación. Sentido crítico e capacidade para plantexar hipótesis. Realización e entrega en prazo.	20 %
Presentación oral dos traballos titorizados	Competencias expositivas; capacidade de síntese; desenvolvemento dos contidos e habilidades divulgativas. Realización en prazo e adecuación ao tempo asignado para a súa exposición.	10%
Observación sistemática a través do seguimento do traballo na aula.	Interés pola materia, participación e asistencia regular.	10 %
Total		100 %
PROBA ESCRITA CONVOCATORIA ORDINARIA		100%
PROBA ESCRITA CONVOCATORIA EXTRAORDINARIA		100%
OUTROS COMENTARIOS Á AVALIACIÓN E MEDIDAS DE RECUPERACIÓN:		
<ul style="list-style-type: none"> • Todos os alumnos teñen dereito a unha proba ordinaria e outra extraordinaria. As datas, horas e lugares de celebración das mesmas faranse públicas coa suficiente antelación e poderán ser consultadas nos taboleiros e na páxina web da ESCRBBCCG. • Avaliarase de forma continuada o progreso do proceso de aprendizaxe. A cualificación final para a avaliación continuada consistirá nos sistemas de avaliación expostos na táboa anterior. A fórmula de cálculo para a cualificación obtida ó longo do curso será a seguinte: [Cualificación final = nota proba escrita final x 0,60 + nota traballos titorizados x 0,20 + nota presentación oral dos traballos x 0,10 + nota da observación sistemática a través do seguimento do traballo na aula x 0,10]. As convocatorias ordinaria e extraordinaria 		

consistirán nunha proba escrita a cualificación da cal suporá o 100% da nota final da convocatoria.

ATENCIÓN PERSONALIZADA

Ofreceráse atención personalizada ó alumnado durante todo el curso. As titorías realizaranse no despacho do profesor no horario asignado a comenzo de curso e mediante o correo electrónico do profesor que figura máis arriba.

BIBLIOGRAFÍA RECOMENDADA

- BANGO TORVISO, I. : *Arquitectura románica en Pontevedra*, La Coruña, 1979.
- BIANCHI BANDINELLI, R. y PARIBENI, E. : *El arte de la antigüedad clásica. Grecia*, Akal, Madrid, 1998.
- BIANCHI BANDINELLI, R. y TORELLI, M. : *El arte de la antigüedad clásica. Etruria-Roma*, Akal, Madrid, 2000.
- BLANCO FREIJEIRO, A.: *El Arte Egipcio I y II*, Historia del Arte, Historia 16, Madrid, 1989.
- DUBY, G. y otros: *La escultura. El testimonio de la Edad Media desde el siglo V al XV*, Barcelona, Carroggio, 1989.
- FOCILLON, H.: *La escultura románica: investigaciones sobre la historia de las formas*, Madrid, Akal, 1986.
- GARCÍA GUTIÉRREZ, P. y LANDA BRAVO, J.: *La escultura I. De la Prehistoria al Gótico*, Madrid, 1991.
- KINGSLER PORTER, A.: *La escultura románica española (2 vols.)*, Gustavo Gili, Barcelona, 1982.
- MALTESE, C. (coord.): *Las técnicas artísticas*, Cátedra, 2006.
- MANSO PORTO, C. : “La escultura gótica y renacentista en Galicia”, en Separata de: FILGUEIRA-VALVERDE, J.F. (de.): *La escultura gallega: el centenario de Francisco Asorey*, Santiago de Compostela, 1991, pp. 31-54.
- OLAGUER FELIU, F.: *Arte medieval español hasta el Año Mil*, Madrid, 1998.
- POLLITT, J.J. : *El arte helénístico*, Madrid, 1989.
- RICHTER, G. M. A.: *El arte griego*, Barcelona, 1980.
- SANCHIDRIÁN, J. L.: *Manual de arte prehistórico*, Editorial Ariel, Barcelona, 2001.
- VV.AA.: *Arte e cultura de Galicia e norte de Portugal. Vols. I e II*. Nova Galicia Edicións, 2005.
- VV.AA.: *Conceptos fundamentales del lenguaje escultórico*, Akal, 2006.
- VV.AA.: *Historia de un arte. La escultura. El prestigio de la Antigüedad*, Barcelona, 1995.
- VV.AA.: *Retablos: técnicas, materiales y procedimientos*, International Institute for Conservation, Grupo Español, Valencia, 2006.
- VV.AA.: *Prehistoria y Protohistoria de la Península Ibérica*, UNED, Tomos I y II, Madrid, 2006.
- WILLIANSO, P.: *Escultura gótica (1140-1300)*, Cátedra, 1997.
- WYTTKOWER, R.: *La escultura, procesos y principios*. Madrid, Alianza Forma, 2003.
- ZANKER, P.: *Augusto y el poder de las imágenes*, Alianza, Madrid, 1992.

OBSERVACIONES

- Usarase a plataforma Moodle para que o alumno poida consultar e dispoñer da presente guía docente, para deixar material didáctico para o alumnado, para formalizar a entrega de traballos e para outros usos relacionados coa materia e tamén como modo de comunicación profesor/alumno. O uso desta plataforma é obrigatorio para o alumnado que curse a avaliación continua, e moi recomendable para o resto.
- É imprescindible que o alumno aplique una metodoloxía axeitada á hora de proceder ó estudo dos

XUNTA DE GALICIA

CONSELLERÍA DE EDUCACIÓN, UNIVERSIDADE
E FORMACIÓN PROFESIONAL

ESCOLA SUPERIOR
DE CONSERVACION
E RESTAURACION
DE BENS CULTURAIS
DE GALICIA

Rúa Xeneral Martitegui s/n
36002 Pontevedra. Tlf: 886159735
escola.conservacion.galicia@edu.xunta.es
<http://escolaconservacion.gal>

contidos da materia e á realización das distintas tarefas (toma de apuntes e anotacións, busca e selección de materiais, cronogramas, presentacións, etc.).

- O plaxio e apropiación de materiais científicos en distintos soportes (edicións dixitais ou en papel) sen o citado previo da súa fonte é un delito e suporá un suspenso.
- A biblioteca da Escola conta con material bibliográfico específico sobre os contidos da materia. O seu uso habitual é recomendable para acadar correctamente os obxectivos da materia.
- O uso ou funcionamento de teléfonos móbiles e outros dispositivos (TIC,s) con capacidade de copia ou gravación non está permitido.
- A biblioteca da Escola conta con material bibliográfico específico sobre os contidos da materia. O seu uso habitual é recomendable para acadar correctamente os obxectivos da materia.